

Ptahšepesova mastaba v Abúsíru z poloviny 5. dynastie, systematicky zkoumaná a zpracovávaná Českým egyptologickým ústavem UK a Českým národním egyptologickým centrem již od roku 1960, patří mezi nejvýznamnější a největší nekrálovské hrobky Staré říše. Zvláštní místo mezi 16 000 nálezy z této hrobky zaujímá rozsáhlý soubor zlomků reliéfové výzdoby. Jejich současné zpracování představuje druhou etapu projektu prezentace reliéfové výzdoby Ptahšepesovy hrobky. Předcházela jí publikace reliéfů in situ a v budoucnu by mělo následovat vyhodnocení reliéfové výzdoby jako celku a pokus o doplnění neúplných scén a určení jejich původního umístění.

Publikace zahrnuje 563 fragmentů, od drobných zlomků až po velké bloky. I když se během jejich studia mnohdy podařilo určit k sobě patřící zlomky, jsou vždy uváděny pouze pod prvním, tedy nálezovým číslem (expedice), zatímco v závorce následuje číslo registrační (podle tzv. registrační knihy egyptského Nejvyššího výboru památek, uložené v sakkárském inspektorátu). U každého fragmentu jsou přitom uvedeny následující údaje: dokumentace, místo nálezů, rozměry, barvy, popis a literatura.

Pokud jde o dokumentaci, odkaz je vždy na příslušný výkopový deník (jeho číslo s rokem nálezů) uložený v archívu Českého egyptologického ústavu UK v Praze. Autory dokumentace ve výkopových denících byli egyptologové – členové expedice do Abúsíru, většinou však Zbyněk Žába, jenž je vedl v letech 1960–1970. Místo nálezů je potom dáno číslem příslušné místnosti a vrstvy. V současné době jsou všechny fragmenty uloženy v terénním skladu Nejvyššího výroby památek v Abúsíru.

Podle identifikovaného tématu reliéfové výzdoby a nápisů jsou zpracované fragmenty rozděleny do 25 tematických kategorií:

I.	Ptahšepes	XI.	lov a zpracování ryb
II.	Ptahšepesův biografický nápis	XII.	lodi
III.	rodina Ptahšepese	XIII.	papyrová houština
IV.	úředníci a kněží	XIV.	ptactvo
V.	Ptahšepes na inspekci v nosítkách	XV.	tesařství, dřevěný nábytek
VI.	zemědělství	XVI.	hrnčářství, výroba kamenných nádob
VII.	chov dobytka	XVII.	příprava potravin
VIII.	řeznictví	XVIII.	výměna zboží na trhu
IX.	pouštní zvířata	XIX.	deskové hry
X.	vázání papyrové loďky	XX.	transport sochy zemřelého

XXI. přinášení obětín

XXII. obětiny

XXIII. seznam jídel a nápojů

XXIV. procesí zádušních statků

XXV. neurčené a problematické scény
a nápisy.

Velký počet tématických kategorií zastoupených na fragmentech reliéfů svědčí, přirozeně společně s reliéfy dochovaných in situ, o značné rozmanitosti okruhu scén z každodenního života dávných Egyptanů, které kdysi zdobily stěny Ptašepesovy hrobky.

Spolehlivé orientaci a přehlednosti slouží seznamy tématických kategorií a všech zlomků. Cenné údaje získané z nápisů na fragmentech (jména osob, tituly a epiteta, jméno zvířete, názvy domén, název lodí) jsou přehledně uvedeny za oběma seznamy v podobě rejstříků.

Klíčovou součástí textu jsou překresy všech fragmentů, které vznikaly na základě dobových černobílých negativů, jejichž kvalita byla velmi proměnlivá. Mnohé byly téměř nezřetelné. Fotografie byly totiž pořizovány na méně kvalitní materiály v 60. letech minulého století, a mnohdy tak mohly být jediným možným použitelným vodítkem Žábovy výkopové deníky. Snímky byly navíc pořizovány v různém měřítku a z různých pohledových stran. Fotografická dokumentace fragmentů je proto připojena v neúplné podobě. Velkou nevýhodou autora bylo, že nikdy neměl možnost spatřit zpracovávaný materiál. V rámci daných možností se nicméně snažil odvést maximum.

Jako užitečné se mi jevilo zvláště uvést jednak použitou a citovanou literaturu, jednak úplnou bibliografii o majiteli hrobky, jeho mastabě a o nálezech z ní.

Publikace vychází s podporou Ministerstva školství, mládeže a tělovýchovy ČR (projekt LN00A064, „České národní egyptologické centrum“).

Literatura

Vachala, Břetislav

2004 *Abusir VIII: Die Relieffragmente aus der Mastaba des Ptahschepses in Abusir*, Prague: SET OUT; v tisku

Verner, Miroslav

1986 *Abusir I: The Mastaba of Ptahshepses. Reliefs*, Prague: Charles University.